

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФОРТЕПІАНО

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня: перший (бакалаврський)
Освітньо-професійної програми
підготовки бакалавра музичного мистецтва
025.00.02 – сольний спів

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1083/18
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 18 р.

Київ - 2018

Розробник:

Ляшенко Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Соболь Н. В., канд. пед.н., наук, ст. викл.; *Беренбейн І. С.*, канд.мист., доц.; *Титович В. І.*, доц.; *Романенко А. Р.*, канд.культ., доц.; *Ляшенко О. Д.*, канд.пед.н., доц.; *Гумінюк С. П.*, викл. кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 05.08 2018 року № 10

Завідувач кафедри _____ (Т. Б. Каблова)
(підпис)

6.08.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ (О. М.Олексюк)
(підпис)

на 20__ / __ Робочу програму перевірено
____.____.2018 р.

Заступник директора _____ (А.О. Таранник)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 кредити / 60 годин	
Курс	2	
Семестр	ІІІ	ІV
Кількість змістових модулів з розподілом:	2 змістові модулі	
Обсяг кредитів	1	1
Обсяг годин, у тому числі:	30	30
Аудиторні	19	17
Модульний контроль	2	2
Семестровий контроль	6	6
Самостійна робота	3	5
Форма семестрового контролю	залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Мета навчального курсу – формування *загальної та фахових компетентностей* майбутніх солістів-вокалістів та керівників вокальних ансамблів у процесі засвоєння фортепіанних творів.

Завдання курсу. Вивчення дисципліни «Фортепіано» сприяє формуванню у студентів таких фахових та загальних *компетентностей*:

фахових (спеціальних):

– *інструментально-виконавська* (уміння грати на фортепіано вокальні вправи з супроводом модулюючи у всі тональності (вгору і вниз); здатність грати по нотах і підбирати на слух нескладний акомпанемент до вокалізів та вокальних творів);

– *музично-теоретична* (уміння читати нотний текст з аркуша; володіння навичками сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу; розвиненість внутрішнього слуху; здатність застосовувати у процесі навчання та фахової діяльності знання з теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії; сформованість музично-теоретичного тезаурусу);

– *музично-інформаційна і технологічна* (здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках) та **загальних**:

– *комунікативна* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати в ансамблі із

солістом; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення);

– *самоосвітня* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ «ФОРТЕПІАНО»

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано» студенти повинні

- **знати:** музичні твори композиторів різних стилів та напрямків; творчі риси композиторів різних епох; музикознавчу термінологію та користуватися нею; специфіку виконання музичних творів різних жанрів та стилів на фортепіано, прийоми інтонування та звуковидобування.
- **вміти:** грати на музичному інструменті нескладні твори; під час гри на фортепіано відображати засоби музичної виразності (інтонувати мелодію, відтворювати динамічні та агогічні вказівки, грати технічні та кантиленні твори); вільно грати двома руками; підбирати на слух; створювати власну інтерпретаційну модель музичного твору; емоційно-образно та виразно виконувати музичні твори на публіку; самостійно працювати.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	модульне прослух.	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	
Змістовий модуль 1. Музичне мислення музиканта-інструменталіста							
Тема 1.1 Розвиток різних видів техніки.	12				10		2
Тема 1.2. Вивчення творів великої форми.	10				9		1
Модульне контрольне прослуховування	2		2				

Підготовка та проходження контрольних заходів (семестровий контроль)	6					6	
Разом	30		2		19	6	3
Змістовий модуль 2. Основні компоненти практичної підготовки студента							
Тема 2.1. Формування навичок кантиленного інтонування.	10				10		3
Тема 2.2 Розвиток поліфонічного слуху.	12				7		2
Підготовка та проходження контрольних заходів (семестровий контроль)	6					6	
Модульне контрольне прослуховування	2		2				
Разом	30		2		17	6	5
Усього	60		4		36	12	8

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Змістовий модуль 1

Музичне мислення музиканта-інструменталіста

Тема 1.1. Розвиток різних видів техніки

Індивідуальний підбір технічного матеріалу. Особливості фразування. Пошук ефективних шляхів подолання технічних складнощів. Розвиток різних видів техніки. Здобуття необхідних навичок педалізації, яка залежить від стилю і характеру творів. Оволодіння різними ритмічними формами. Піаністична пластика.

Основна література: 1, 4

Додаткова література: 9-11

Тема 1.2. Вивчення творів великої форми.

Складники музичної тканини (мотив, фраза, речення тощо). Гармонійний аналіз мелодико-ритмічних ліній музичної тканини в інтонаційному розвитку. Цілісні та поетапні типи роботи над музичними творами. Мішані типироботи. Вивчення більш глибоких за змістом та більш складних за формою і фактурою творів. Твори великої форми: структурний аналіз творів.

Основна література: 2, 4.

Додаткова література: 10-11, 13.

Змістовий модуль 2

Основні компоненти практичної підготовки студента

Тема 2.1. Формування навичок кантиленного інтонування

Оволодіння вміннями якісного звуковидобування. Формування навичок кантиленного звуковидобування. Основні завдання роботи над мелодією та її інтонаційною виразністю. Знання особливостей звуковидобування у творах різних жанрів, стилів. Динамічна палітра звучання та її зв'язок зі змістом твору. Тембральне забарвлення інструментального звучання.

Розвиток навичок добору акомпанементу до пісенного матеріалу на слух. Специфіка інтерпретації творів. Побудова музичної форми. Різноманіття прийомів звуковидобування, драматургія контрастних образів. Мистецтво «співу» на роялі.

Основна література: 1, 2.

Додаткова література: 5,11, 13.

Тема 2.2 Розвиток поліфонічного слуху.

Поліфонія: побудова структури тем, відповіді та протиставлення уполіфонічних творах. Інтермеції та їхні різновиди. Розвиток поліфонічного слуху: вміння почути самотійність і виразність кожного голосу. Розробка репризи поліфонічних творів та їхні різновиди. Інтонування поліфонічних творів. Створення власної виконавської концепції та шляхи формування виконавського задуму. Єдність смислових та динамічних кульмінацій.

Основна література: 1, 4.

Додаткова література: 10-11.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лабораторних занять	1	19	19	17	17
Робота на лабораторному занятті	10	19	190	17	170
Модульне контрольне прослуховування	25	1	25	1	25

Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	1	5	2	10
Разом		-	239	-	222
Максимальна кількість балів: (усього за період роботи до заліку: (II семестр-228)+(III семестр239) 467.					
Розрахунок коефіцієнта: 4,67					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 1.2. Розібрати музичний твір великої форми	3	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 2.1 Розібрати твір кантиленного характеру.	2	Нотна література	Перевірка та прослуховування	5
3.	Тема 2.2. Розібрати поліфонічний твір.	3	Нотна література	Прослуховування	5
Усього		8			15

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення бакалаврів з дисципліни «Фортепіано» професійного спрямування «Сольний спів» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

Кожний модуль включає бали за відвідування занять, поточну роботу на практичних (індивідуальних) заняттях, виконання самостійної роботи, модульне контрольне прослуховування. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Модульне контрольне прослуховування №1	Критерії оцінювання	Бали
Виконання студентами 2-х музичних творів різних жанрів:-етюда або технічної п'єси та музичного твору	Своєчасність виконання модульного контрольного прослуховування	5
	Виконання одного музичного твору напам'ять	5

великої форми.	Виконання другого музичного твору напам'ять	5
	Правильна художня інтерпретація музичних творів. Технічна досконалість відтворюваної інтерпретаційної моделі музичного твору	5
	Емоційно-образне виконання музичних творів	5
Максимальна кількість балів		25
Модульне контрольне прослуховування №2	Критерії оцінювання	Бали
Виконання студентом 2-х музичних творів (кантиленної п'єси та поліфонії), які опрацьовувалися ним протягом вивчення змістового модуля 2	Своєчасність виконання модульного контрольного прослуховування	5
	Виконання одного музичного твору напам'ять	5
	Виконання двох і більше музичних творів по нотах.	5
	Правильна художня інтерпретація музичних творів. Технічна досконалість відтворюваної інтерпретаційної моделі музичного твору	5
	Емоційно-образне виконання музичних творів	5
Максимальна кількість балів		25
Усього		50

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У процесі оцінювання навчальної роботи студентів застосовуються такі методи: - за джерелом інформації: словесні (пояснення, розповідь, бесіда), наочні (практично-виконавський показ, спостереження);

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

- за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі;

- за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна репетиційна робота студентів з нотним матеріалом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- методи стимулювання інтересу до навчання: виконавський показ викладача, створення ситуації зацікавленості, заохочення до концертної діяльності.

У процесі оцінювання навчальної роботи студентів застосовуються такі методи:

- усного контролю (оцінювання рівня сформованості інструментально-виконавських умінь студентів у процесі виконання на фортепіано навчальної програми відповідно до робочої програми навчального курсу);

- самоконтролю (самоаналіз, самооцінка та самокоригування студентом своїх музично-виконавських дій).

В першому семестрі формою контролю є екзамен. На екзамені враховується вся робота студента за семестр. Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, які повинні максимально відобразити рівень виконавських навичок і умінь студента, а також рівень його загальної музичної культури.

Програма екзамену повинна включати 2 музичні твори різні за змістом, стилем, фактурою і формою, які повинні максимально відобразити рівень виконавських навичок і умінь студента, а також рівень його загальної музичної культури.

Програмні твори мають продемонструвати різні аспекти підготовки майбутнього педагога музики.

6.5. Орієнтовний репертуар для семестрового (підсумкового) контролю

Етюди

1. Беренс Г. Тв. 70. 50 маленьких фортепіанних п'єс без октав: №№1- 30.
2. Беркович І. Маленькі етюди: №№ 1- 30.
3. Гедіке О. Тв. 32. 40 мелодійних етюдів для початківців: №2, 3, 7.
Тв.36. 60 легких фортепіанних п'єс для початківців. Зош.1: №№ 13, 14, 22. Тв. 46. 50 легких п'єс для фортепіано. Зош. 1: №№11, 18, 20.
4. Гнесіна О. Маленькі етюди для починаючих: №№1- 3, 7, 9- 13, 15, 19.
5. Черні К. Вибрані фортепіанні етюди. Під ред. Г.Гермера. Ч. 1: №№ 1- 6.
6. Шітте А. Тв. 108. 25 маленьких етюдів: №№ 1- 15. Тв. 160. 25 легких етюдів: №№ 1- 20; Вибрані етюди зарубіжних композиторів для фортепіано. Вип.1 №№ 2- 29. Етюди для фортепіано. Вип. 1. Під ред. В. Дельнової (за вибором).

П'єси

1. Агафонніков В. Музичні ігри. 27 п'єс для починаючого піаніста (за вибором).
2. Александров А. 6 маленьких п'єс для фортепіано (за вибором)

3. Антюфеев Б. Дитячий альбом. (за вибором).
4. Барток Б. Дітям. Зош. 1 (найбільш легкі п'єси). Мікрокосмос. Зош. 1 (за вибором) .
5. Бер О. Зозуля.
6. Беренков В. Дві марійські пісні: Сі мажор, До мажор .
7. Беркович І. 25 маленьких п'єс (за вибором).
8. Блок В. Дитячий альбом: Колискова, Волинка грає, Ведмідь у лісі.
9. Волков В. 30 п'єс для фортепіано (за вибором). 10 п'єс для фортепіано (за вибором).
- 10.Гедіке О. Тв.36. 60 легких фортепіанних п'єс.
- 11.Герштейн В. 10 фортепіанних п'єс: №№3, 5, 6, 8.
- 12.Гольденвейзер О.Тв.11.Збірка п'єс для фортепіано: №№ 3, 5, 6.
- 13.Гречанінов О. Тв. 98. Дитячий альбом (за вибором).
- 14.Жилінський А. Фортепіанні п'єси для дітей (за вибором).
- 15.Кабалевський Д. Тв. 27. Вибрані п'єси для дітей (за вибором).

Поліфонічні твори

1. Аглінцева О. Російська пісня.
2. Бах І.С. Нотний зошит Анни Магдалени Бах: №1-Менует.
3. Беркович І. 25 легких п'єс для фортепіано: Канон.
4. Гедіке О. Тв. 36. 60 легких фортепіанних п'єс для початківців.
5. Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.
6. Глінка М. Дві поліфонічні п'єси: Мі бемоль мажор, ре мінор.
7. Гуммель І. П'єси: Фа мажор, До мажор, ре мінор.
8. Крігер І. Менует ля мінор.
9. Лисенко М. Ой, під горою, під перевозом. За річкою-бережком.
- 10.Михайлов К. Пісня.
- 11.Моцарт Л. Менует, Буре.
- 12.Салютринська Т. Протяжна.
- 13.Слонов Ю. П'єси для дітей: Поліфонічна п'єса.
- 14.Сорокін К. Дитячий куточок: Няньчина пісенька.

Твори великої форми

1. БетховенЛ Сонатина Соль мажор.
2. Беркович І. Варіації на тему російської народної пісні “Во саду ли в огороде”.
3. Гедіке О. Тв.36.Сонатина До мажор.
4. Кабалевський Д. Тв.51. №1 Варіації на тему народної пісні.
5. Литкова І. Варіації на тему білоруської народної пісні “Савка та Гришка зробили дуду “.
6. Моцарт В. Алегро Сі-бемоль мажор. Легка сонатина До Мажор.
7. Назарова Т. Варіації на тему російської народної пісні ”Пойду ль,

- вийду ль я”.
8. Салютринська Т. Сонатина.
 9. Штейбельт Д. Сонатина До мажор.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Разом 60 год.: лабораторних – 36 год., МК – 4 год., самостійна робота – 8 год., семестровий контроль – 12 год., підсумковий контроль – залік (у III семестрі)

	III семестр		IV семестр	
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Музичне мислення музиканта-інструменталіста		Основні компоненти практичної підготовки студента	
К-сть балів за модуль	249 балів		228 балів	
Заняття	1 – 10	11 19	1 – 10	11– 17
Теми занять та кількість балів	Розвиток різних видів техніки	Вивчення творів великої форми	Формування навичок кантиленного інтонування	Розвиток поліфонічного слуху
Відвідування	10б.	9 б.	10 б.	7 б.
Робота під час занять	100 б	90 б	100 б	70 б
Самостійна робота	-	5-	5	5 б.
Модульне контрольне прослуховування	25 б.		25 б.	
Рейтинговий бал	Всього без урахування коефіцієнту – (II семестр 228+239 III семестр) 467 балів		Всього – 222 бали	

Підсумковий контроль	залік	-
Коефіцієнт	Усього за період роботи до заліку без урахування коефіцієнта – 467 балів. Коефіцієнт – 4, 67	-

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова) література:

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. /А. Д. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 287 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв – 2 екз.)
2. Баренбойм Л. А. Путь к музыцированию. 2-е изд. – / Л. А. Баренбойм– Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв 1 екз.).
3. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва / Людмила Гаркуша, Ольга Економова. – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2014. – 120 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв є 4 екз.).
4. Либерман Е. Я. Работа над фортепианной техникой. – М.: Искусство, 1985. – 144 с. *Посилання на електронний варіант: <http://elib.kubg.edu.ua/4871/>.*
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога / Г. Г. Нейгауз. – [5-е изд.] – М. : Музыка, 1987. – 238 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв 5 екз.)

Додаткова література

1. Голубовская Н. И. Искусство педализации. / Н. И. Голубовская – Л.: Сов. композитор, 1985. – 96 с.
2. Кременштейн Б. Л. Воспитание самостоятельности учащегося в классе специального фортепиано. / Б. Л. Кременштейн– М.: Сов. композитор, 2003. – 120 с.
3. Маккиннон Л. Игра наизусть. / Л. Маккиннон– М.: Искусство, 1967. – 144 с.
4. Мартинсен К. А. Индивидуальная фортепианная техника (на основе звукотворческой воли) \ Карл Адольф Мартинсен; [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Г. М. Когана. – М.: Музыка. 1966. – 217 с.
5. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / Карл Адольф Мартинсен; [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Л. И. Ройзмана. – М.: Музыка, 1977. – 127 с.
6. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ. / Б. Е. Милич– К.: Муз. Україна, 1982. – 86с.
7. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти./ Галина Микитівна Падалка – К.: КГПИ, 1982. – 144 с

8. Савшинский С. И. Работа пианиста над музыкальным произведением / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 187 с.
9. Савшинский С. И. Работа пианиста над техникой / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 106 с.
10. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста. Методическое пособие./ Е. М. Тимакин – М.: Музыка, 1989. – 144 с.
11. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. / Г. М. Цыпин– М.: Сов. композитор, 1994. – 176 с

